

بسمه تعالی

اشاره:

گرچه شخصی که مرتکب جرم شده به واسطه ارتکاب جرم و به موجب قانون باید مجازات شود اما حقوقی دارد که باید از سوی دستگاه قضایی و اشخاصی که با دوران تحمل محکومیت سر و کار دارند رعایت شود. هنگامی یک شخص به عنوان زندانی پذیرفته می شود که با برگ رسمی و به امضا و مهر مقام قضایی صادر کننده قرار یا حکم رسماً به زندان معرفی شود. در این مختصر با حقوق آن آشنا می شویم.

زندانیانی که به اداره زندان و اقدامات تأمینی و تربیتی معرفی می شوند دو دسته اند یا به موجب حکم قطعی دادگاه برای تحمل مجازات حبس به زندان معرفی می شوند و یا به واسطه صدور قرار تأمین روانه زندان می شوند که اصطلاحاً به آن بازداشتیهای تحت قرار می گویند. معمولاً محل نگهداری این دو دسته از زندانیها با هم فرق می کند دسته اول در زندان یعنی محلی که در آن محکومانی که حکم آنان قطعی شده و دسته دوم در بازداشتگاه نگهداری می شوند. بازداشتگاه محل نگهداری متهمانی است که با قرار کتبی مقامهای قضایی صالح تا اتخاذ تصمیم نهایی به آنجا معرفی می شوند.

پرسش: آیا تمام اشخاص محکوم به حبس در یک مکان نگهداری می شوند؟

پاسخ: اصولاً محکومان به حبس با توجه به نوع و میزان محکومیت، پیشینه کیفری، شخصیت، اخلاق و رفتار و براساس تصمیم شورای طبقه بندی در زندانهای بسته یا مراکز حرفه آموزی و اشتغال نگهداری می شوند مگر آنکه قاضی صادر کننده حکم در رأی خود محل خاصی را برای نگهداری محکوم تعیین کرده باشد.

زندان بسته چه فرقی با مراکز حرفه آموزی و اردوگاه دارد؟
 زندان بسته مکانی است محصور و با برجهای دیده بانی در پوشش

داخلی و خارجی و دارای حفاظت کامل که در آن محکومان شبها در خوابگاههای اختصاصی یا گروهی نگهداری می شوند و روزها از برنامه های آموزشی و فنی و حرفه ای و تفریحی استفاده کرده و در کارگاههای داخل زندان به کار گمارده می شوند ولی مراکز حرفه آموزی و اشتغال به مکانی گفته می شود که هم می تواند مانند زندان محصور و در پوشش و حفاظت کامل باشد و هم نامحصور و بدون حفاظت و یا در حالتی بینابین باشد که در آن محکومان به طور گروهی به کار اعزام می شوند و پس از پایان کار به آسایشگاههای خود بازگردانده می شوند اما اردوگاه یا مراکز کار درمانی مرکزی برای نگهداری متهمان و محکومان جرایم مواد مخدر و اعتیاد می باشد.

پرسش: مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی با زندان چه فرقی دارند؟
 پاسخ: این مراکز به مؤسساتی گفته می شود که در آنجا متهمان یا محکومان قبل و بعد یا ضمن اجرای مجازات یا مستقل از آن تارفع حالتی که آنها را در آینده در مظان ارتکاب جرم قرار می دهد به حکم یا قرار کتبی مراجع قضایی نگهداری می شوند برای نگهداری مجرمینی که دچار جنون هستند در تیمارستان یا بکارگیری افراد ولگرد در مؤسسات صنعتی و ... نیز تمهیداتی اندیشیده شده است.

پرسش: آیا محل نگهداری مجرمین جوان نیز در زندان است؟
 پاسخ: برابر قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ به کلیه جرایم اطفال و افراد بالغ کمتر از ۱۸ در دادگاههای اطفال و با ترتیب و شرایطی متفاوت از رسیدگیهای معمول برای بزرگسالان، رسیدگی می شود. چنانچه حکم دادگاه اطفال مبنی بر تحمل مجازات حبس برای اطفال باشد کانون اصلاح و تربیت مرکزی است که برای این گونه افراد در نظر گرفته شده یعنی محلی که اطفال و نوجوانان بزهکار کمتر از ۱۸ سال در آنجا برای اصلاح، تربیت و آموزش نگهداری می شوند.

حقوق زندانی در ایام حبس:

- * استفاده از مجله و روزنامه
- * انجام امور مذهبی به طور آزادانه
- * استفاده از امکانات ورزشی
- * شرکت در مسابقات فرهنگی، مذهبی و ورزشی
- * استفاده از رادیو و تلویزیون
- * آگاهی از مقررات زندان و حقوق و تکالیف خود
- * ملاقات و مکاتبه با بستگان و وکیل
- * استفاده از مرخصی
- * بهره‌مندی از تسهیلات پزشکی و دارویی

پرسش: اگر زندانی برای انجام معامله رسمی یا ازدواج نیاز به حضور در دفتر اسناد رسمی داشته باشد چگونه قادر به حضور خواهد بود؟
 پاسخ: برای ازدواج و طلاق و تنظیم هر سند رسمی که یک طرف آن محکوم به زندان باشد اجازه مقام قضایی مربوط یا قاضی ناظر زندان ضروری است و یا اینکه در صورت لزوم در مؤسسه یا زندان یکی از سردفتران رسمی حضور پیدا کرده و سند را تنظیم کند تا به حقوق محکوم یا طرف مقابل لطمه‌ای وارد نشود.

پرسش: مرخصی زندانیان چگونه است و تحت چه شرایطی به آنان مرخصی داده می‌شود؟

پاسخ: اصولاً در مواردی که محکوم پس از تحمل حداقل یک ماه از محکومیت حبس با توجه به نوع جرم ارتكابی و میزان محکومیت از شخصیت، اخلاق و رفتار مناسبی برخوردار باشد شورای طبقه بندی زندان می‌تواند با اخذ تأمین مناسب حداکثر ۵ روز در هر ماه به طور پیوسته به محکوم مرخصی بدهد. و حتی در صورت لزوم شورا حق دارد قبل از تحمل یک ماه حبس هم از این اختیار استفاده کند و در صورت ضرورت این مدت پنج روز قابل تمدید هم هست.

دسته دیگر از مرخصیها، مرخصی تشویقی است که برای محکومانی

که در مدت تحمل کیفر در زمینه‌های فرهنگی، آموزشی، مذهبی و ... موفقیت‌هایی کسب می‌کنند که این مرخصیها حسب مورد ده روز، هر ماه ۳ روز و ۷ روز می‌باشد.

البته رئیس زندان یا مؤسسه نیز حق دارد از شورای طبقه بندی زندان تقاضای مرخصی به واسطه اعیاد مذهبی و سال نو و ... بنماید. دسته سوم در مورد اعطای مرخصی به محکومان مالی است مانند محکومان به پرداخت مهریه یا چک و یادیه در مورد جرایم غیر عمد. شورای طبقه بندی می‌تواند در این خصوص حسب مورد هر ماه پانزده روز یا بیشتر به این دسته از محکومان مرخصی بدهد و این مرخصیها را تمدید کند.

علاوه بر شورای طبقه بندی زندان، رئیس حوزه قضایی یا دادستان و یا قاضی ناظر زندان نیز حق دارند تحت شرایط گفته شده به زندانیان مرخصی اعطا کنند.

پرسش: در مورد ازدواج و فوت بستگان محکوم آیا مرخصی داده می‌شود؟

پاسخ: در این گونه موارد برای بستگان درجه اول محکوم با اخذ تأمین مناسب به مدت یک هفته به زندانی مرخصی اعطا کنند و در صورت ناتوانی محکوم از معرفی وثیقه، تحت مراقبت مأمورین، محکوم به مدت ده ساعت به خارج زندان منتقل می‌شود.

پرسش: آیا به متهمین تحت قرار هم مرخصی داده می‌شود؟
پاسخ: اعطای مرخصی به متهمان تحت قرار بازداشت موقوف به موافقت قضایی رسیدگی کننده به پرونده یا دادستان است. در پایان ذکر این نکته ضروری است که اگر بر مبنای تشخیص پزشک قانونی محکوم دارای بیماری صعب‌العلاج باشد یا امکان معالجه او در زندان وجود نداشته باشد و یا ادامه حبس موجب تشدید بیماری یا تأخیر در بهبودش باشد به پیشنهاد رئیس زندان شورای طبقه بندی موظف است به مدت یک ماه به او مرخصی اعطا کند و در صورت لزوم آن را تمدید کند.